

Використання класифікаційних моделей машинного навчання мають широкі можливості застосування у типових аналітичних задачах аналітика правоохоронного органу. Зокрема: визначення призначення колонок під час опрацювання таблиць з несталою структурою, визначення скорінгу використання конспіративних засобів зв'язку серед абонентів радіомоніторингу, визначення переліку господарських товариств з підвищеним ризиком до бюджетних злочинів, виділення найбільш перспективних об'єктів аналізу до оперативної перевірки, інші задачі, що потребують аналізу одночасно значної кількості ознак з неочевидною кореляцією.

Впровадження моделей машинного навчання та сучасних середовищ опрацювання даних може значно підвищити швидкість та якість роботи аналітика правоохоронного органу, розширити спектр виконуваних задач, отримати нові підходи до здобуття аналітичної інформації.

Олексин Христина Любомирівна,

курсант навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Мостепанюк Людмила Олександрівна,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ТЕНДЕНЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Як відомо, Конституцією України було проголошено захист прав і свобод людини і громадянина, а також забезпечення державного суверенітету і територіальної цілісності України, зокрема, належна охорона економічної та інформаційної системи, як важливих складових в нормальному функціонуванні державного апарату. Повне та досконале виконання цих простих завдань є підґрунтям для розбудови суспільства та держави і подальшої ефективної інтеграції нашої країни до Європейського Союзу. До того ж варто враховувати, що для виконання цих завдань невід'ємною складовою є ефективна діяльність правоохоронних органів, що потребує належного кримінально-правового захисту, особливо під час дії військового стану, який був введений на території України Указом Президента від 24.02.2022 р. Враховуючи вище зазначене, державою було взято

до уваги питання про механізм реконструкції системи правоохоронних органів з метою підвищення рівня ефективності їх діяльності, зокрема у випадку надзвичайної ситуації – обороноспроможності.

Так, у нестандартних умовах, для правоохоронних органів набирає актуальності проблема забезпечення законності та власний захист від протиправних посягань. Найнебезпечнішим проявом втручання в діяльність працівників правоохоронних органів є погроза або насильство (ст. 345 Кримінального кодексу України (далі – КК)), умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу (ст. 347 КК) а також посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК). Вчинення вказаних злочинів суттєво відображається на підвищенні авторитету працівників правоохоронних органів, створює перешкоду на відтворенню високопоставлених соціально-правових стандартів, а також певним чином негативно впливає на ефективності їх діяльності. Так, оптимізація захисту працівників правоохоронних органів зі сторони держави за допомогою чинного кримінального законодавства дає змогу дослідити цю проблематику у ширших аспектах зі сторони загального та спеціального.

Теоретичним та практичним дослідженням різних аспектів кримінально-правової охорони працівників правоохоронних органів та дослідження кримінальної відповідальності за вчинення погрози або насильства в кримінальному законодавстві приділялася значна увага, а саме у працях таких авторів, як: Л.В. Сердюк, А.О. Цховребова, М.В. Стерехов, С.В. Антонов, В.Т. Дзюба, М.М. Комарницький, Л.В. Дорош, П.С. Єлизаров, М.П. Журавльов, С.В. Владимиренко, І. М. Залялової, І.М. Ізай, О.О. Кашкарова, В.А. Клименко, О.О. Книженко, В.О. Навроцький, А.М. Удод, І.М. Чуб, О.А. Чувакова, В.І. Осадчий, С.М. Школа, В.Г Кондратов та інші.

В даній праці нам необхідно спершу дослідити основні аспекти захисту працівників правоохоронних органів в Україні з урахуванням дії воєнного стану, недосконалість та деякі прогалини чинного вітчизняного законодавства, а також кримінальну відповідальність, передбачену ст. 343, 345, 347, 348 КК України.

На сьогоднішній день, враховуючи дію воєнного стану, для України залишається важливим забезпечення внутрішнього

порядку та законності. Варто зауважити, що під час повномасштабного вторгнення росії, досить таки важко контролювати криміногенну обстановку в країні і забезпечувати ефективність розслідування різного роду кримінальних правопорушень, в тому числі – пов'язаних із посяганням на власну діяльність та авторитет. Від початку повномасштабного вторгнення, станом на 24 лютого 2023 року органами Національної поліції, за офіційними даними відкрито 48 тисяч кримінальних проваджень за фактами воєнних злочинів, вчинених окупантами. Саме тому на сьогодні на правоохоронні органи покладається значне навантаження, у зв'язку із чим ефективність діяльності значною мірою погіршується. Тому така діяльність потребує чіткого і всебічного кримінально-правового захисту для реалізації своєї професійної діяльності та убезпечення себе від незаконних посягань, як зі сторони громадян та, вірогідно, зі сторони окупантів. Тому доцільно буде говорити про кримінальну відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, вчинення погрози або насильства щодо нього або членів його сім'ї у зв'язку із виконанням ним своїх службових обов'язків.

Згідно з положеннями КК, кримінально-правове реагування зі сторони держави на вчинення злочину відображається у виді кримінальної відповідальності та інших примусових заходів, що застосовуються за рішенням суду. Як відомо, кримінальна відповідальність посідає провідне місце, а з недавніх пір вважається єдиним заходом кримінально-правового реагування зі сторони держави на вчинення злочину. Тому в галузі права на теоретичному і практичному рівнях фахового право розуміння, кримінальна відповідальність виступає, як наслідок за вчинення протиправних дій які законодавець закріпив в КК України. В юридичній літературі є безліч визначень та тлумачень щодо кримінальної відповідальності. На думку С.М. Школи, якщо про визначення кримінальної відповідальності говорити з позиції загального і спеціального запобігання злочинів, то не можна не зауважити, що відповідальність для громадян насамперед є не обов'язком зазнати покарання, а можливістю держави (її правом) притягти до неї правопорушника [1, с. 149].

В основу визначення самої сутності та змісту кримінальної відповідальності в дослідженні насамперед поставлено офіційне розуміння даного терміну, що висвітлено в рішенні Конституційного суду України від 27 жовтня 1999 року

№ 9-рп/9 [2]. У вище зазначеному рішенні спочатку зазначалося, що кримінальна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності, а її місце є досить таки важливим елементом у кримінально-правовому реагуванні держави на вчинення злочинів, але зміст даного поняття законодавчо є не визначеним. Вказане судове рішення є своєрідним алгоритмом, визначення сутності самого поняття кримінальної відповідальності, як засобу реагування на вчинення злочину. Опираючись на дану сутність визначеного поняття, ми можемо спостерігати, що в більшій кількості випадків розгляду справ судами, переважає притягнення винуватих осіб у вчиненні кримінального правопорушення саме до кримінальної відповідальності аніж застосування до них менш суворого покарання кримінально-правового характеру.

Так, до прикладу за проведеним дослідженням А.О. Цховребова, щодо аналізу судових рішень за статтею 343 КК України, а саме, «Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби» у 100 % винесених рішень є притягнення саме до кримінальної відповідальності [3, с. 27]. За проведеним дослідженням інших заходів кримінально-правового характеру, таких як: звільнення від кримінальної відповідальності, застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру за фактом втручання в діяльність працівника правоохоронного органу не було встановлено. Кримінальна відповідальність за своєю кримінально-правовою природою є однією із заходів кримінально-правового характеру, а не охоплює всі ці заходи, як вважалося раніше. Так, із визначенням в Україні кримінального проступку, що було розпочато в 2008 році та насамперед офіційним оприлюдненням в Концепції реформування кримінальної юстиції, злочин, передбачений ст. 343 КК, було визначено кримінальним проступком.

Особливість кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу полягає насамперед в тому, що вона є більш суворою, а ніж за втручання в його діяльність. Адже здійснення погрози або насильства тягне за собою накладення судимості та є злочином, а не кримінальним проступком, який за своєю природою такого виду покарання не передбачає. Варто зазначити, що говорячи про вчинення даного кримінального правопорушення, ми вже розглядаємо його, як злочин а не як проступок. Відповідно за

вчинення якого правопорушник буде підлягати кримінальній відповідальності на загальних підставах.

На думку М.М. Комарницького, більше уваги досліджуваним злочинам, як передбаченим розділом XV Особливої частини КК України «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян», так і передбаченими іншими розділами Особливої частини КК стало приділятися після набуття чинності КК 2001 р. [3; 4, с. 17]. Зокрема від початку дії воєнного стану на території України даній групі досліджуваних кримінальних правопорушень стала приділятися, ще більша увага зі сторони законодавців, адже злочини проти авторитету органів державної влади набули неабиякої актуальності.

Так у 2007 році, було захищено дисертацію для здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук з досліджуваної теми – І.М. Залялової «Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу» в даній роботі було досліджено загальні характеристики злочинних посягань здійснених щодо представників влади і громадськості. Зокрема, в дослідницькій роботі визначається, насамперед об'єкт даної досліджуваної групи злочинів, на основі чинного законодавства конкретизуються ознаки потерпілих, також береться до уваги і погроза та насильство, що розглядається автором, як спосіб вчинення передбачених законом посягань на представників влади [5, с. 18].

Розглядаючи праці деяких авторів ми знаходимо необхідні нам моменти для дослідження досить таки актуального питання. До того ж, питання про кримінально-правову охорону осіб чи їх близьких родичів у зв'язку із виконанням цими особами свого службового чи громадського обов'язку цікавлять не лише визначних науковців але і законодавчі органи. Так, у Верховній Раді України періодично з'являються законопроекти, що своєю характеристикою спрямовані на вдосконалення чи доповнення деяких статей чинного КК. Не виключенням є і досліджувані нами статті, а саме: 343, 345, 348 Особливої частини. У 2014 році був зареєстрований законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регламентації положень Кримінального процесуального кодексу України», яким пропонувалося виокремити норми закріплені в чинному КК України а саме її статтю 379 Особливої частини, як таку, що містить в собі норми дискримінаційного характеру. Вище вказане положення обґрунтовується тим, що саме посягання на

життя людини не в залежності від її посади чи діяльності якою вона займається чи займалася, не може бути піддано різній за характером мірі покарання. У зв'язку із цим, органам державної влади, що мають правозастосовні повноваження, пропонувалося в таких випадках використовувати положення п. 8 ч. 2 ст. 115 КК, що передбачає відповідальність за умисне вбивство «особи чи її близької особи у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку» [3].

Такі пропозиції та доповнення викликали в галузі юриспруденції серйозні заперечення. Адже пропозиції щодо даного випадку, можна вносити в санкції статей КК, які передбачають відповідальність за вбивство, погрозу чи заподіяння тілесних ушкоджень або знищення чи пошкодження майна потерпілим, що є представниками державної влади. Така кримінально-правова не визначеність, щодо оцінки посягання на представників органів державної влади чи виконання ними свої службових повноважень, зумовлені тим, що є певне збільшення складів кримінальних правопорушень, що передбачають собою відповідальність за насильницькі злочини чи злочини пов'язані із посяганням на осіб чи їх близьких родичів, у зв'язку із виконанням ними свого службового обов'язку.

Список використаних джерел

1. Школа С.М. Актуальні питання правоохоронної діяльності. *Питання кримінального права та кримінології* Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. С. 149–153. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/6_2012/31.pdf.

2. Рішення Конституційного суду України 27 жовтня 1999 року Справа № 1-15/99, № 9-рп/99. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99#Text.

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. з наступними змінами та доповненнями – від 27.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Комарицький М.М. Кримінально-правова охорона осіб чи їх близьких родичів у зв'язку з виконанням ними свого службового чи громадського обов'язку : дис... канд. юр. наук : 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2017. с. 225.

5. Залялова І.М. «Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу» : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Київ, 2007. 18 с.